

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА**

**ПРОГРАМА ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
З НАВЧАЛЬНОЇ СЛЮСАРНО-РЕМОНТНОЇ ПРАКТИКИ
для студентів спеціальності 208 «Агроінженерія»**

УДК 631.372/.373.004.5(075.5)
ББК 40.72я75

Програму підготували:

кандидат технічних наук, доцент **Пушка О.С.**, кандидат технічних наук, доцент **Войтік А.В.** кандидат технічних наук, старший викладач **Лісовий І.О.**

Рецензенти: кандидат технічних наук, доцент Ковальчук Ю.О., кандидат технічних наук, доцент Кравченко В.В.

Пушка О.С., Войтік А.В., Лісовий І.О. Програма навчальної ремонтно-слюсарної практики для студентів спеціальності 208 «Агроінженерія». – Умань: УНУС, 2019. – 10 с.

Програма практики обговорена на засіданні кафедри агроінженерії, протокол від «2» квітня 2019 року № 11.

Програма практики погоджена і схвалена на засіданні науково-методичної комісії інженерно-технологічного факультету, протокол від «5» квітня 2019 року № 6.

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПІДГОТОВЧА РОБОТА	6
3. СЛЮСАРНІ РОБОТИ.....	6
4. ВЕРСТАТНІ РОБОТИ.....	7
5. КОВАЛЬСЬКІ РОБОТИ.....	8
6. ЛИВАРНІ РОБОТИ.....	9
7. ЗВАРЮВАЛЬНІ РОБОТИ.....	9

1. Загальні положення

Метою проведення ремонтно-слюсарної практики є формування у студентів на базі теоретичних знань, професійних умінь і навичок для самостійного рішення та виконання практичної конкретної роботи в сучасних виробничих умовах та оволодіння студентами сучасними методами, формами організації праці в галузі їх майбутньої професії; підготовка студентів до механіко-технологічної практики, ознайомлення з технологічним устаткуванням і підготовка до слухання курсу “Технологія конструкційних матеріалів”.

Під час проходження навчальної практики студенти закріплюють і поглиблюють теоретичні знання, отримують практичні навички виконання видів робіт: слюсарної, механічної обробки металів, ручному і механізованому способам зварювання і наплавлення деталей, ковальській обробці, виготовлення виливки. Виконання всіх цих робіт вимагає самостійності і високої творчої активної діяльності студентів. Основним принципом організації і проведення занять у навчальних майстернях є самостійне виготовлення та ремонт деталей і виробів.

З метою розвитку творчих здібностей і професійних навичок майбутніх спеціалістів рекомендується із загального об'єму практичних занять частину годин виносити на самостійну підготовку.

Об'єм і порядок самостійної роботи студентів визначає керівник практики на попередньому занятті.

Дана практика є логічним продовженням вивчення дисципліни „Матеріалознавство і технологія конструкційних матеріалів”.

Місце і організація проведення практики. Дана навчальна практика проводиться в навчально-виробничій майстерні після вивчення теоретичного матеріалу. Група направляє в цех майстерні відповідно до назви робочих місць з наступним розподілом підгрупи на ланки (згідно з робочими місцями) і з ними працює керівник практики.

У перший день практики проводиться інструктаж з охорони праці на робочому місці. Інструктаж проводить керівник практики і веде облік у спеціальному журналі.

Під час навчальної практики студенти ведуть звіти-щоденники, які щоденно перевіряються керівниками практики, а після її закінчення студентам виставляються оцінки за їх практичну роботу та результати перевірки звіту-щоденника. Щоденник ведеться студентом за кожний день, звіт виконується за індивідуальним завданням, виданим керівником практики.

У робочих навчальних програмах, методичних картках з проведення практики необхідно передбачити виділення годин на практичні роботи і самостійну підготовку.

Зміст навчально-слюсарної практики наведено у табл. 1.

Таблиця 1 – Зміст навчальної ремонтно-слюсарної практики

Розділи практики	Назва теми, зміст занять, завдань, робіт	Кількість годин		
		всього го	практичні	самоств. підгот.
1	2	3	4	5
1. Організаційно-підготовча робота	1.1. Загальні збори студентів 1.2. Ознайомлення студентів з програмою практики; 1.3. Ознайомлення студентів з об'єктом практики і видача завдань 1.4. Місцевий інструктаж з техніки і охорони праці	2	2	-
2. Слюсарні роботи	2.1. Вступне заняття, інструктаж з техніки безпеки 2.2. Розмічання 2.3. Рубання зубилом 2.4. Різання ножівкою 2.5. Обпилювання 2.6. Шабрування 2.7. Свердління 2.8. Розвертання отворів 2.9. Нарізання різьби 2.10. Бляхарські і клепальні роботи 2.11. Паяння м'якими і твердими припоями 2.12. Слюсарно-складальні роботи 2.13. Складання технологічної карти на слюсарну операцію	4 6 6 6 5 5 5 5 5 5 7 7 6	4 4 4 4 3 3 3 3 3 3 3 3 3	- 2 2 2 2 2 2 2 2 2 4 4 3
3. Верстатні роботи	3.1. Вступне заняття, інструктаж з техніки безпеки 3.2. Обробка на токарних верстатах 3.3. Обробка на фрезерних верстатах 3.4. Обробка на стругальних і довбальних верстатах 3.5. Обробка на шліфувальних верстатах 3.6. Складання технологічних карт механічної обробки деталей	1 7 7 7 7 3	1 5 5 5 5 1	- 2 2 2 2 2
4. Ковальські роботи	4.1. Вступне заняття, інструктаж з техніки безпеки 4.2. Практичні заняття	1 11	1 9	- 2
5. Ливарні роботи	5.1. Вступне заняття, інструктаж з техніки безпеки 5.2. Практичні заняття	1 4	1 2	- 2
6. Зварювальні роботи	6.1. Вступне заняття, інструктаж з техніки безпеки 6.2. Практичні заняття	1 11	1 9	- 2
	Всього	135	90	45

2. Організаційно-підготовча робота

Проведення загальних зборів і ознайомлення студентів з програмою практики. Ознайомлення студентів з об'єктом практики і видача завдань.

Проводиться місцевий інструктаж з техніки і охорони праці.

3. Слюсарні роботи

Вступне заняття, інструктаж з техніки безпеки

Значення слюсарно-складальних робіт у сільськогосподарському машинобудуванні та технічному обслуговуванні. Креслення виробу. Вибір заготовки, її креслення. Поняття про шорсткість поверхні і точність обробки. Заготовки із сортового металу, виливки, поковки і штампування. Слюсарні операції. Вигин і правка сортового металу, розмічання заготовки, рубання, різання, шабрування, притирання, свердління і розгортання отворів. Нарізування різьби мітчиками і плашками. ДСТУ на слюсарний інструмент (лінійки, рулетки, штангенциркулі, мікрометри, кутоміри, щупи, калібри). Паяння м'якими і твердими припоями. Організація робочого місця слюсаря. Поняття про механізацію слюсарних робіт. Техніка безпеки під час слюсарних робіт.

Розмічання

Підготовка деталей до розмічання. Розмічувальні плити, пристосування й інструменти. Види розмічання (площинне, просторове). Розмічання за шаблоном. Освоєння робочих прийомів розмічання.

Рубання зубилом

Галузь застосування слюсарного рубання. Інструмент, застосовуваний під час рубання: молоток, зубило широке і канавкове (крейцмейсель), їхні стандартні розміри. Пневматичні зубила. Заточування зубил залежно від оброблюваного матеріалу. Лещата прості і поворотні, паралельні і стільцеві. Установлення і закріплення заготовок оброблюваних деталей у слюсарних лещатах. Кут нахилу зубила під час рубання. Прийоми рубання зубилом. Техніка безпеки під час рубання. Освоєння робочих прийомів рубання зубилом.

Різання ножівкою

Галузь застосування різання металів ножівкою. Ножівкові полотна. Конструкції зуба ножівки. Вибір ножівкового полотна залежно від твердості металу, що розрізається, і товщини розрізуваних заготовок. Види ножівок і встановлення в них ножівкових полотен. Причина поломки полотен і міри їх запобігання. Прийоми різання металів ножівкою. Техніка безпеки під час роботи ножівкою. Механічне різання. Освоєння робочих прийомів різання ножівкою.

Обпилювання

Галузь застосування обпилювання металу напилками. Припуски на обпилювання і точність обробки. Класифікація напилків за кількістю насічок (одинарні і подвійні), за кількістю зубців насічки, що припадають на одиницю довжини (драчеві, личкувальні, оксамитові), за профілем (плоскі, напівкруглі, квадратні, тригранні і круглі). Фактори, від яких залежить вибір напилка для виконання обпилювальних робіт (твердість, розміри і профіль оброблюваної заготовки, що обпилюється). Надфілі як особливий вид напилків і галузь їх застосування. Прийоми роботи напилком. Механізація обпилювальних робіт. Освоєння робочих прийомів обпилювання.

Шабрування

Галузь застосування шабрування. Шабери плоскі, тригранні і лопаткові. Заточування шабера. Положення шабера під час роботи. Підготовка плоских і циліндричних поверхонь під шабрування. Нанесення фарби на перевірну плиту чи валик. Припуски на шабрування. Контроль якості шабрування. Механізація шабрувальних робіт. Освоєння робочих прийомів шабрування.

Свердління

Свердла. Кріплення свердел і заготовок. Свердлильний верстат. Пристосування для свердління. Поняття про швидкість різання і подачі під час свердління. Причини поломки свердел і заходи щодо їх запобігання. Брак під час свердління та його запобігання. Електро- і пневмоінструмент. Техніка безпеки під час свердління. Освоєння робочих прийомів свердління.

Розвертання отворів

Галузь застосування розвертання циліндричних отворів. Поняття про розвертання конічних отворів. Розвертки з прямим та із спіральним зубом. Припуски на розвертання і точність обробки. Змашування під час розвертання отворів. Освоєння робочих прийомів розвертання.

Нарізання різьби

Основні типи різьб (метрична, дюймова, трубна). Слюсарний інструмент для нарізування різьб. Мітчики і плашки. Набори слюсарних мітчиків. Плашки круглі (лерки), цільні і прорізні. Плашки розсувні. Воротки для лерок. Засвоєння робочих прийомів нарізання зовнішньої і внутрішньої різьб. Брак під час нарізання різьби та його запобігання.

Бляхарські і клепальні роботи

Застосування бляхарських робіт, види швів. Галузь застосування клепання. Практичні прийоми процесу клепання (натягування, осаджування, обробка головки). Освоєння робочих прийомів під час бляхарських робіт і клепання. Механізація клепальних робіт.

Паяння м'якими і твердими припоями

Галузь застосування паяння. Припої. Флюси. Підготовка виробу до паяння. Види паяльників. Техніка безпеки під час паяння і лудіння. Брак під час паяння та його запобігання. Освоєння робочих прийомів паяння.

Слюсарно-складальні роботи

Застосування складальних робіт. Слюсарно-монтажний інструмент. Механізація слюсарно-складальних робіт.

Складання технологічної карти на слюсарну операцію

Відповідно до індивідуального завдання студент складає технологічну карту на задану слюсарну операцію.

4. Верстатні роботи

Вступне заняття, інструктаж з техніки безпеки

Основні методи обробки металів різанням. Значення обробки металів різанням. Загальне ознайомлення з вимірювальним і різальним інструментами. Елементи геометрії різців. Токарні різці. Матеріали для виготовлення різального інструменту. Заточування інструменту. Поняття про елементи режимів різання. Ознайомлення студентів із правилами внутрішнього розпорядку, технікою безпеки й організацією занять у механічній майстерні.

Обробка на токарних верстатах

Робота на токарних верстатах організовується у такій послідовності: ознайомлення з конструкцією токарних верстатів. Пристосування до токарних верстатів (патрони, планшайби, центри, люнети, хомутики); кріплення виробів у патроні, на планшайбі й у центрах. Установлення і кріплення різального інструменту; освоєння робочих прийомів зовнішнього обточування на токарному верстаті; освоєння робочих прийомів нарізування різьби на токарному верстаті; освоєння робочих прийомів свердління, розточування отворів на токарному верстаті; освоєння робочих прийомів точіння конічних поверхонь.

Обробка на фрезерних верстатах

Робота на фрезерних верстатах організовується у такій послідовності: ознайомлення з конструкцією фрезерних верстатів, ділильною головкою та їх роботою; освоєння робочих прийомів фрезерування площин; ознайомлення з робочими прийомами фрезерування зубчастих коліс і гвинтових канавок.

Обробка на стругальних і довбальних верстатах

Робота на стругальних і довбальних верстатах організовується у такій послідовності: ознайомлення з конструкцією стругального і довбального верстатів; освоєння робочих прийомів стругання поверхонь; освоєння робочих прийомів довбання шпонкових канавок.

Обробка на шліфувальних верстатах

Робота на шліфувальних верстатах організовується у такій послідовності: ознайомлення з конструкцією кругло- і плоскошліфувальних верстатів. Шліфувальні круги, їх правка. Види робіт на шліфувальних верстатах. Техніка безпеки, ознайомлення з робочими прийомами обробки деталей на шліфувальних верстатах.

Складання технологічних карт механічної обробки деталей

Відповідно до індивідуального завдання студент складає технологічну карту механічної обробки заданої деталі.

5. Ковальські роботи

Вступне заняття, інструктаж з техніки безпеки

Роль кування і штампування в машинобудуванні. Загальне ознайомлення з демонстраційним показом: основних операцій вільного кування (витягування, осадження, висаджування, пробивання і прошивання отворів, гнуття, рубання і ковальського зварювання) інструменту для ручного кування; нагрівальних пристроїв і видів застосовуваного палива; вибору температурного інтервалу кування (демонстрація зламу перегрітого, перепаленого і нормального нагрітого металу), методів визначення температури нагрітого металу. Техніка безпеки під час виконання ковальських робіт.

Практичні заняття

Практичні роботи плануються у такій послідовності:

- освоєння робочих прийомів кування болта із шестигранною головкою;
- освоєння робочих прийомів кування молотка;
- освоєння робочих прийомів кування заготовки шестигранної гайки з отвором;
- освоєння робочих прийомів ковальського зварювання;
- демонстрація основних видів робіт на пневматичному молоті;
- складання маршрутних карт виготовлених виробів.

6. Ливарні роботи

Вступне заняття, інструктаж з техніки безпеки

Значення ливарного виробництва у машинобудуванні. Загальне ознайомлення студентів з технологією виготовлення металевих виробів ливарним способом. Переваги і недоліки ливарного виробництва. Ливарні форми. Формувальні матеріали. Модель, її призначення. Процес виготовлення піщано-глинистої форми. Формувальний інструмент і пристосування. Плавлення сплавів. Плавильні печі. Заливання форм. Обрубкування й очищення виливків. У процесі зазначених вище демонстрацій студент знайомиться з прийомами виконання робіт і застосуванням інструментом. Техніка безпеки у ливарному виробництві.

Практичні заняття

Практичні роботи планують у такій послідовності:

- освоєння робочих прийомів приготування формової та стержневої сумішей;
- виготовлення форми з використанням рознімних моделей;
- виготовлення форми з використанням нероз'ємних моделей і формування з підрізуванням;
- освоєння робочих прийомів виготовлення стержня;
- контрольне формування і заливання форми рідким сплавом;
- кладання маршрутної карти виготовлення ливарної форми.

7. Зварювальні роботи

Вступне заняття, інструктаж з охорони праці

Види зварювання. Роль зварювання в машинобудуванні і під час ремонту машин. Дугове зварювання. Вимоги до зварювального джерела струму. Пости зварювання на постійному і змінному струмах. Регулювання зварювального струму. Підготовка основного металу під зварювання. Вибір діаметра електрода і сили струму. Приклади зварювання стикового, таврового та кутового швів і шва внапуск. Техніка безпеки під час зварювальних робіт.

Практичні заняття

Практичні роботи планують у такій послідовності:

- освоєння робочих прийомів електродугового зварювання металів на постійному і змінному струмах, підготовлених до зварювання сталевих зразків;
- ознайомлення з апаратурою для газового зварювання і різання металів;
- підготовка генератора до роботи, регулювання тиску кисню;
- запалювання і регулювання полум'я;
- вибір потужності пальника і діаметра присадного дроту для зварювання сталевих деталей заданої товщини;
- техніка безпеки під час газового зварювання і різання металів;
- освоєння робочих прийомів газового зварювання і різання металів.

Література

1. Хільчевський В. В., Кондратюк С. Є., Степаненко В. О., Лопатько К. Г. Матеріалознавство і технологія конструкційних матеріалів : навч. посіб. / Хільчевський В. В., Кондратюк С. Є., Степаненко В. О., Лопатько К. Г. – К.: Либідь, 2002. – 326 с.
2. Атаманюк В. В. Технологія конструкційних матеріалів : навч. посіб. для вищ. навч. закл. / В. В. Атаманюк. – К. : Кондор, 2006. – 528 с.
3. Опальчук А. С., Котречко О. О. Роговський Л. Л. Лабораторний практикум з технології конструкційних матеріалів і матеріалознавства : навч. посіб. / за ред. А. С. Опальчука. – К. : Вища освіта, 2006. – 287 с.
4. Мохорт А. В., Чумак М. Г. Термічна обробка металів: навч. посіб. / А. В. Мохорт, М. Г. Чумак. – К. : Либідь, 2002. – 512 с.
5. Пахолюк А. П., Пахолюк О. А. Основи матеріалознавства і конструкційні матеріали. – 2-ге вид., доп. / А. П. Пахолюк, О. А. Пахолюк. – Львів : Світ, 2006. – 256 с.
6. Сологуб М. А., Рожнецький І. О. Технологія конструкційних матеріалів / М. А. Сологуб, І. О. Рожнецький. – К.: Вища шк., 2002. – 300 с.